

АНТУАН ДЕ СЕНТ-ЕКЗЮПЕРІ

Маленький принц

3 акварелями автора

Харків
«ФОЛІО»
2025

I

У шість років у книжці про праліс, яка мала назву «Неви-гадані пригоди», я побачив одного разу чудовий малюнок. Він зображував змія боа, що ковтав якогось хижака. Ось копія того малюнка.

У тій книжці писали: «Змії боа ковтають свою здобич цілою, не жують її. Потім боа не здатні ворушитись і сплять пів року, поки перетравлять».

Тоді я багато думав про пригоди в джунглях і зрештою й сам намалював кольоровим олівцем свій перший малюнок. Мій малюнок номер 1. Він був отакий:

Я показав свій шедевр дорослим і запитав, чи страшно їм від малюнка.

«Чому від капелюха має бути страшно?» — здивувались вони.

Але ж на моєму малюнку був не капелюх. Малюнок зображував змія боа, що перетравлював слона. Тоді я намалював середину змія, щоб дорослі таки зрозуміли. Дорослі завжди потребують пояснень. Мій малюнок номер 2 був отакий:

Але дорослі порадили кинути малювати зміїв боа, розрізаних або цілих, і взятися натомість до географії, історії, арифметики і граматики. Саме отак, у шестирічному віці, я й зрікся блискучої кар'єри художника. Я зневірився, бо обидва мої малюнки не мали успіху. Дорослі, коли самі, ніколи нічого не розуміють, а дітям нудно завжди і щоразу пояснювати їм.

Тож я був змушений обрати інший фах і навчився пілотувати літаки. Я літав потрохи в усьому світі. Географія справді стала мені у великій пригоді. Тільки глянувши, я зразу міг сказати, чи внизу Китай чи Аризона. Таке знання неоціненне, якщо заблукав серед ночі.

Протягом свого життя мені не раз траплялося знайомитись із багатьма серйозними людьми. Я довго жив серед дорослих. Я бачив їх зблизька. Але моя думка про них стала не набагато кращою.

Коли я натрапляв на дорослого, що видавався бодай трохи прозірливим, я робив над ним експеримент і показував свій малюнок номер 1, який завжди мав із собою. Мені кортіло дізнатися, чи цей дорослий справді тямущий. Але я завжди чув у відповідь: «Це капелюх». Тоді я вже не розповідав йому ані про зміїв боа, ані про давні ліси, ані про зорі. Переходив на його рівень. Розмовляв про бридж, гольф, політику й краватки. А дорослий радів знайомству з таким розважливим чоловіком.

II

Тож я жив отак сам, не маючи нікого, з ким можна щиро порозмовляти, аж поки шість років тому в Сахарській пустелі сталася аварія. Щось поламалося в моторі літака. Я не мав ні механіка, ні пасажирів і вирішив спробувати сам узятися за складний ремонт. Для мене то було питання життя або смерті. Питної води я мав щонайбільше на тиждень.

Першого вечора я заснув на піску за тисячу миль від усіх населених земель. Я був ще самотніший, ніж моряк із розтрощеного бурею корабля на плоту серед океану. Тож уявіть собі мій подив, коли вдосвіта мене розбудив дивний голосок. Він просив:

— Будь ласка, намалюй мені баранця!

— Га?

— Намалюй мені баранця...

Я зірвався на рівні ноги, немов уражений блискавкою. Протер очі. Глянув навколо. Побачив малого й дуже дивного хлопчика, що поважно дивився на мене. Ось його найкращий портрет, який згодом я зміг намалювати. Але мій малюнок, звичайно, аж ніяк не такий чарівний, як модель. І тут винен не я. Як я мав шість років, дорослі відохотили мене від кар'єри художника, і я нічого не навчився малювати, крім боа — цілих і розрізаних.

Я вирячив очі з подиву й роздивлявся ту постать. Не забувайте, я опинився за тисячу миль від усіх населених земель. А втім, анітрохи не здавалося, ніби той хлопчик заблукав, вмирає від втоми, спраги чи страху. Він аж ніяк не скидався на дитину, загублену серед пустелі за тисячу миль від людських осель. Коли я нарешті спромігся подати голос, то запитав:

— Але... що ти тут робиш?

А він повторив, тихесенько, наче щось дуже серйозне:

— Будь ласка... намалюй мені баранця...

Коли таємниця надто разюча, не смієш не коритися їй. Хоч якими безглуздими видалися мені ті дії за тисячу миль від усіх населених місць, і то в смертельній небезпеці, я дістав із кишені аркуш паперу й ручку. І раптом пригадав, що вивчав передусім географію, історію, арифметику та граматику, і (не без дрібки лихого гумору) сказав хлопчику, що не вмію малювати. Та він наполягав:

— Пусте. Намалюй мені баранця.

*Ось його найкращий портрет,
який згодом я зміг намалювати.*

Я ніколи не малював баранців, тож знову намалював йому один із двох малюнків, на які був здатний. Зобразив цілого боа. І був приголомшений, почувши заперечення хлопчика:

— Ні-ні! Я не хочу слона в утробі боа. Цей змій украй небезпечний, а слон надто великий. А в мене все маленьке. Мені треба баранця. Намалюй мені баранця.

Тож я намалював.

Хлопчик уважно роздивився й мовив:

— Ні! Цей уже тяжко хворий. Намалюй мені іншого.

Я намалював:

Мій приятель лагідно, поблажливо всміхнувся:

— Ти ж і сам добре бачиш... це не баранець, а баран. У нього роги...

Тож я намалював ще раз.

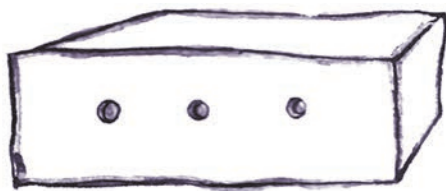
Але й цей малюнок не схвалили, як і решту:

— Цей надто старий. Я хочу баранця, який житиме довго.

Мені вже уривався терпець, бо я квапився розбирати мотор, тож я нашкрябав отакий малюнок.

І пояснив:

— Це ящик. Баранець, якого ти хочеш, там усередині.

Але я дивом дивувався, побачивши, як проясніло обличчя мого малого судді:

— Він точнісінько такий, як я хотів! Як по-твоєму, баранцеві треба багато трави?

— Чого ти запитуєш?

— Бо в мене все маленьке...

— Йому вистачить. Я намалював тобі малого баранця.

Хлопчик нахилився над малюнком:

— Не такого вже й малого... Ти ба! Він заснув...

Отак я познайомився з Маленьким Принцом.

Ось його найкращий портрет, який згодом я зміг намалювати.

III

Я довго не міг збагнути, звідки з'явився Маленький Принц. Він ставив мені багато запитань, але, здається, ніколи не чув моїх. Тільки випадково мовлені слова мало-помалу розкрили мені його таємницю. Скажімо, вперше помітивши мій літак (я не малюватиму його, для мене це надто складно), він запитав:

— Що це за річ?

— Це не річ. Він літає. Це літак. Мій літак.

Я пишався, сказавши малому, що вмію літати. А він аж вигукнув:

— Як? Ти впав із неба?

— Авжеж, — скромно кивнув я.

— Ох! Яка дивина!..

Маленький Принц задзвенів переливчастим сміхом, що страшенно роздратував мене. Я не хочу, щоб із мого лиха сміялися. А потім хлопчик додав:

— Що ж, отже, і ти небесний прибулець! А з якої планети?

Я одразу побачив просвіт у таємниці його присутності й притьмом запитав:

— То ти з іншої планети?

Та хлопчик не відповів. Він похитував головою, пильно роздивляючись мій літак:

— У такому ти й справді не міг прибути здалеку...

Хлопчик надовго поринув у роздуми. Потім, діставши з кишені баранця, прикипів очима до свого скарбу.

Уявіть собі, як мене здивувало оте напівпризнання про «інші планети». Я спробував дізнатися більше:

— Хлопчику, звідки ти? Ти кажеш «у мене», де це? Куди ти хочеш забрати баранця?

Він відповів після мовчазних роздумів:

— Ящик, який ти дав, добрий тим, що вночі буде баранцеві за кошару.

— Звичайно. А якщо ти такий дбайливий, я дам тобі ще й мотузку припинати його вдень. І кілочок.

Мої слова, здається, приголомшили Маленького Принца.

Маленький Принц на астероїді В-612.

— Припинати? Що за дурниця!
— Бо, якщо не припнути, він піде невідомо куди й заблукає...

Мій приятель знову розсміявся:

— І куди, по-твоєму, він піде?
— Куди завгодно. Куди очі спадуть...

Але Маленький Принц, споважнівши, заперечив:

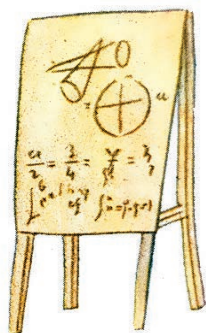
— Пусте, таж у мене таке все малесеньке!
І, мабуть, сумовито, додав:
— Куди очі спадуть, далеко не зайдеш...

IV

Отак я дізнався другу вкрай важливу річ: планета, з якої прибув Маленький Принц, навряд чи більша за будинок!

Це не дуже й здивувало мене. Я знав: крім великих планет, як-от Земля, Юпітер, Марс і Венера, яким дали назви, є сотні інших планет, інколи таких малих, що їх насилу можна помітити в телескоп. Коли який-небудь астроном відкриває одну з таких планет, він дає їй номер замість

назви. Називає, наприклад, астероїд 3251.

Я маю поважні причини думати, що планета, з якої прибув Маленький Принц, — астероїд В-612.

Цей астероїд бачив тільки

раз у телескоп один турецький астроном 1909 року.

Потім він провів велику демонстрацію свого відкриття на Міжнародному конгресі астрономів. Але ніхто йому не повірив через його вбрання. Адже дорослі отакі.

На щастя для репутації астероїда В-612, один турецький диктатор під страхом смерті звелів своєму народові одягатися по-європейському. Астроном, одягнувшись у дуже елегантний костюм, повторив свою демонстрацію 1920 року. Цього разу всі погодилися з ним.

Я повідомляю вам такі подробиці про астероїд В-612 і назвав його номер тільки через дорослих. Адже дорослі люблять цифри. Коли розповісти їм про нового приятеля, вони ніколи не запитають про головне. Ніколи не поцікавляться: «Який у нього голос? Які ігри він любить? А він збирає метеликів?» Натомість запитують: «Скільки йому років? Скільки в нього братів? Скільки він важить? Скільки заробляє його батько?» Тільки почувши ці цифри, їм здається, ніби вони знають його. Якщо розказати

